

Mussoliniho fašistická architektura

Známým pochodem na Řím v roce 1922 se nezměnila jen politická situace v Itálii na více než 20 let, ale i architektura nového hlavního města prvního fašistického státu v Evropě. Není samozřejmě nutné zdůrazňovat, že každá diktatura má svůj způsob umělecké reprezentace, která je zpětně nejdříve opovrhovaná a teprve až po letech se stane předmětem zájmu. Nejcharakterističtějším znakem všech fašistických staveb je monumentální sloh, který kolísá mezi stylizovaným klasicismem a jasně formulovaným racionalismem...

K tomuto efektu se dospěje používáním poměrně jednoduchých architektonických schémat: univerzální velký kamenný, často travertinový, objem, na němž se rytmicky opakuje obdélníkové okno; jisté nepravidelnosti a asymetrie pomáhá vyrovnávat střídavá vrcholová římsa a motiv arkády společně se sloupovými vstupními portiky. Fašistická rétorika se zároveň snaží dosáhnout jednoty všech výtvarných umění nejen nepostradatelným uplatněním mramorových soch, ale i častým použitím barevných dekorativních i figurálních mozaik na stěnách i podlahách.

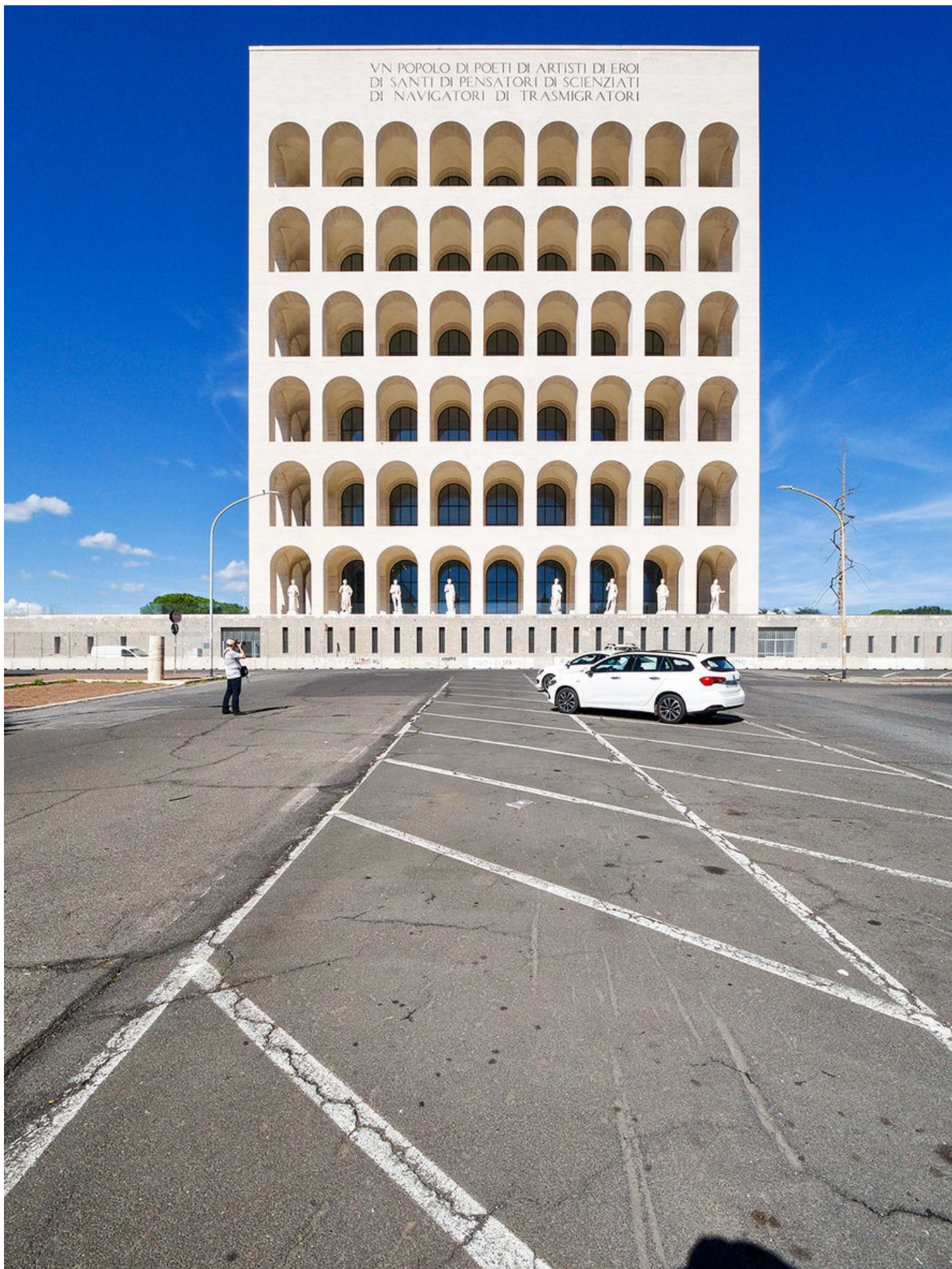
K účelům oficiální propagandy, k níž neodmyslitelně patří parády, přehlídky a shromáždění, byla realizována největší změna v topografii města. Stavba široké „říšské“ ulice, dnešní Via dei Fori Imperiali, tehdy rozdělila antické fórum na dvě od sebe odříznuté části. Když italský vůdce Benito Mussolini přestěhoval svou pracovnu do nového středu města, do Benátského paláce na Piazza Venezia, odkud ze známého balkonu nad vchodem rád promlouval k davům, měl již ucelenou představu o tom, jak by mělo vypadat budoucí moderní hlavní město s mrakodrapy a monumentálním, avšak nikdy neuskutečněným Palácem fašismu...

V roce 1935 se Mussolini rozhodl, že ke 20. výročí své vlády, jež mělo připadnout na rok 1942, by si přál uspořádat v Římě Světovou výstavu. K tomuto účelu chtěl nechat vybudovat zcela novou čtvrť, Esposizione Universale Roma (EUR). Čtvrť se zároveň měla stát zárodkem nového centra nového Říma, které mělo sahát od Benátského náměstí, kde měl Mussolini svou pracovnu, až k moři. Výstavbu vedl architekt Marcello Piacentini a celá čtvrť měla připomínat nové obří antické fórum, jen oděné do moderního hávu.

Jednou z dominant se měl stát Palác italské civilizace, jemuž ale místní neřekli jinak než „hrnaté koloseum“. Navrhli je architekti Giovanni Guerinni, Ernesto Bruno La Padula a Mario Romano. Tvar oblouků skutečně upomíná na římské památky. Jejich počet horizontálně odpovídá duceho příjmení, svisle pak jeho jménu. Celkově jich je přes dvě stě. V horní části fasády je do kamene vytesán úryvek z Mussoliniho proslovy z 2. října 1935. Celý betonový objekt obložený travertinem spočívá na mohutném soklu o rozloze 8400 m². Nároží základny zdobí jezdecké sousoší zobrazující řecké mytické hrdiny. Autory těchto soch v nadživotní velikosti jsou Publio Morbiducci a Alberto de Felci. V přízemním loubí se nachází dalších 28 soch z carrarského mramoru vysokých 3,4 m. Půdorysná stopa čtvercové základny má hranu 50 m. Šestipodlažní objekt dosahuje velkorysé výšky 68 m.

Část projektu čtvrti EUR byla dokončena už v roce 1940, další budovy pak rostly pomaleji, až se práce v roce 1943 zastavily zcela. Opuštěné hranaté koloseum trčelo na holé pláni dalších 10 let.

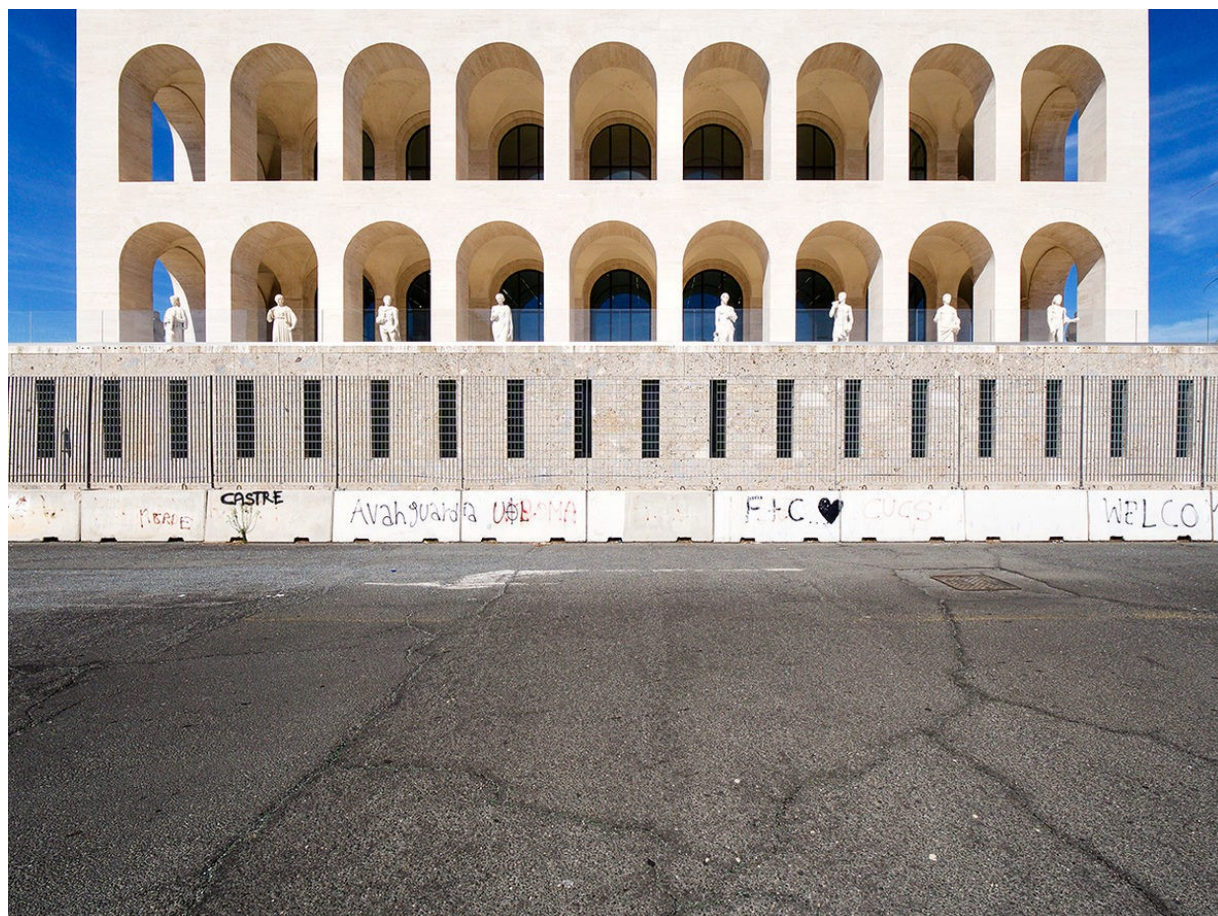
Hlavní architekt se skutečně inspiroval zásadami plánování měst, které vznikly už v době starověkého Říma. Chtěl se stát novým Vitruviem, slavným architektem starého Říma. Už tehdy mu ale kolegové vyčítali, že svou pověst obětoval směšnému exhibicionismu a kritizovali jeho styl kombinující italský nacionalismus se zjednodušeným neoklasicismem.

19. Marcello Piacentini z zespołem, model EUR, 1938, „Architettura” 1938, nr 12, s. 765

19. Marcello Piacentini with team, EUR model, 1938, “Architettura” 1938, no 12, p. 765

Itálie vstoupila do války a Mussolini byl v roce 1943 sesazen. Projekt čtvrti EUR by zastaven a zakonzervován. To, co už stálo, se změnilo v chátrající město duchů, obehnané ostnatým drátem. Z plánované stavby obřího vítězného oblouku naštěstí sešlo.

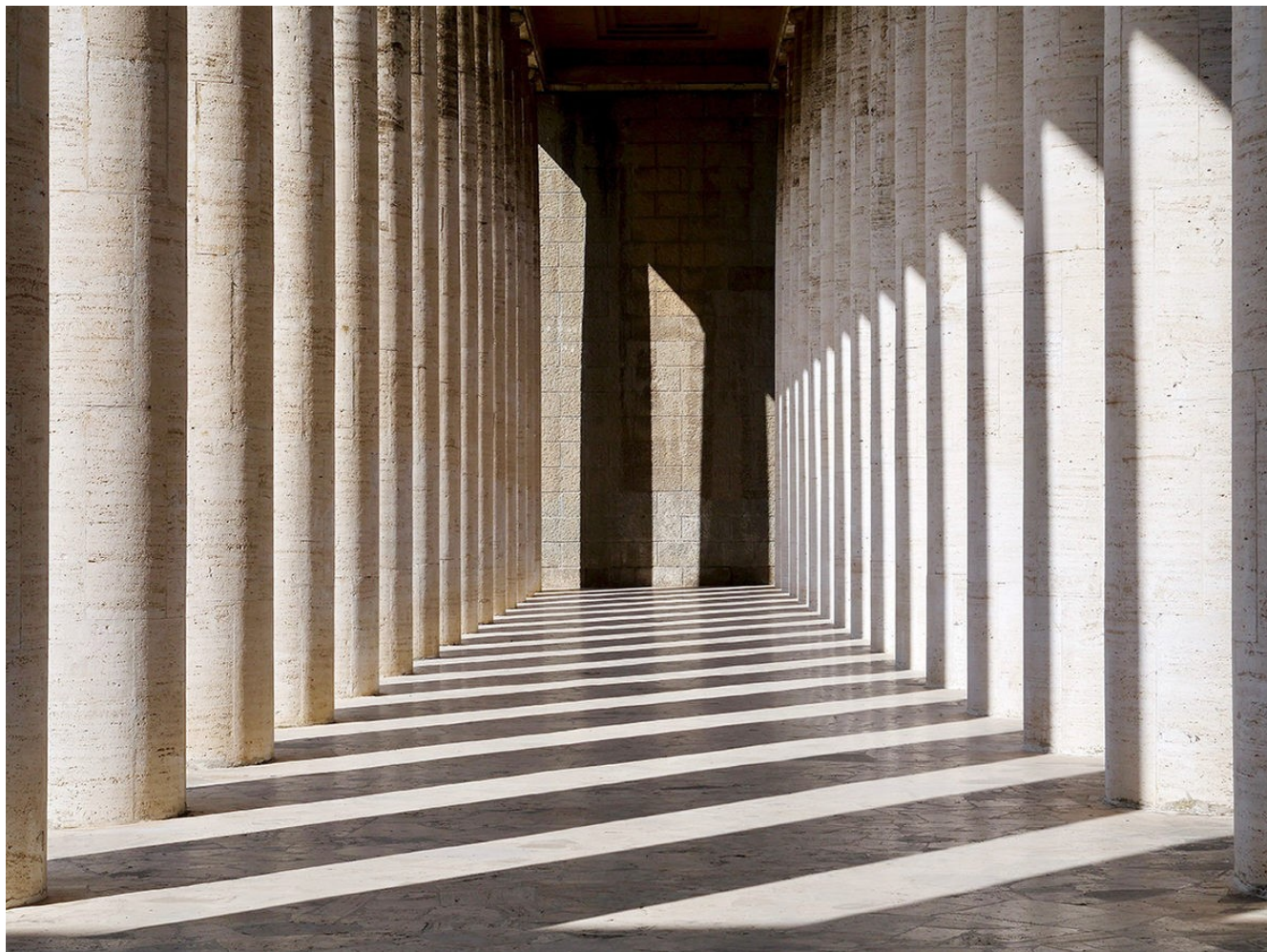

Na umělém návrší byl postaven i kostel – jako symbol schopnosti fašistické vlády dohodnout se s katolickou církví – monumentální, ale strohý hranatý kostel sv. Petra a Pavla. Architekti se při jeho navrhování inspirovali v plánech, které původně zhotovil Michelangelo pro baziliku sv. Petra ve Vatikánu (ale jeho návrh tehdy nebyl přijat).

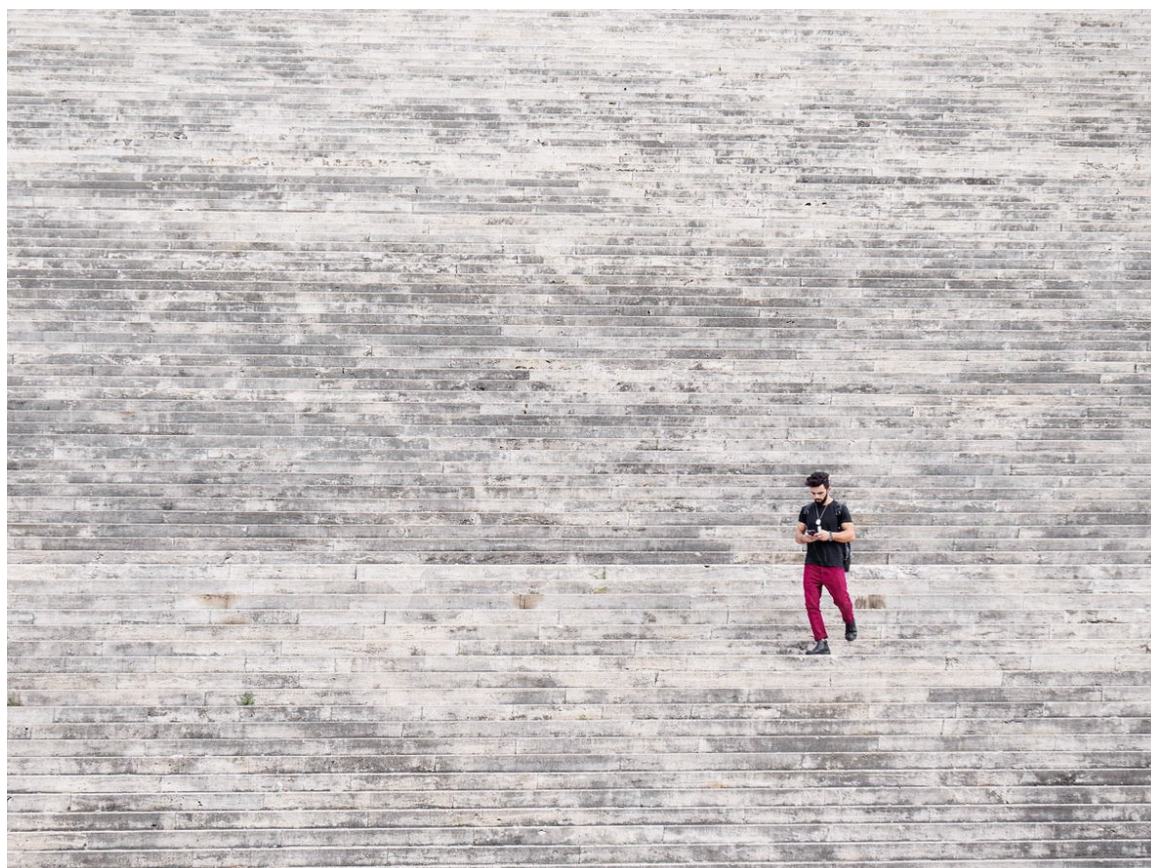

Palác INPS – úřadu pro sociální problematiku připomíná někdejší římskou Trajánovu tržnici.

Sloupořadí muzea římské civilizace. Apoteóza racionalismu, v jehož monumentalitě se ale člověk ztrácí.

Strnulost

Nová poválečná italská republika se ale nakonec v 50. letech rozhodla některé budovy mussoliniovského fašistického projektu přece jen dostavět a využít. Ikonická budova italské civilizace byla v roce 1953 zpřístupněna veřejnosti u příležitosti zemědělského veletrhu. Vláda chtěla, aby na okraji Říma vznikla čtvrť pro moderní administrativní budovy, kde by mohly sídlit velké mezinárodní organizace a nadnárodní firmy. Řím toto rozhodnutí udělal dříve, než na podobný nápad přišla jiná evropská města. Například pařížské La Défense nebo londýnské Docklands vznikly mnohem později.

Dnešní vjezd do čtvrti EUR. Nejslavnější budovu má pronajatou módní značka Fendi.

V neděli ráno je čtvrť EUR úplně prázdná. Sídlí zde totiž jen úřady, instituce, firmy...

Fašistická monumentalita. Bez lidí...

